

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83435,Zglenicki-Witold-Leon-Julian.html>
2021-12-09, 11:34

Zglenicki Witold Leon Julian

ZGLENICKI Witold Leon Julian (6 I 1850, Wargowa Stara, Kutnowskie – 6 VII 1904, Baku), górnik i geolog, pionier wydobywania ropy naftowej spod dna morskiego. Syn Konstantego i Weroniki Załuskiej, ziemian.

W 1859–66 uczył się w gimnazjum w Płocku („Małachowianka”), a następnie (do 1870) w Szkole Głównej w Warszawie studiował nauki przyrodnicze. W 1870–75 studiował w Inst. Górniczym w Petersburgu, uzyskując dyplom inżyniera górniczego.

W 1875 rozpoczął praktykę zawodową we Wsch. Okręgu Górniczym Królestwa Polskiego w Suchedniowie (w dyrekcji), a później kierując wielkim piecem w Mroczkowie w Koneckiem. Jednocześnie prowadził rozpoznanie geologiczne, zwłaszcza wycieków ropy naftowej w Kieleckiem. Uzdolniony wynalazca, a jednocześnie reformator zarządzania pracą, wpadł w konflikt z dyrekcją okręgu. Przypadkowa awaria wielkiego pieca stała się powodem zwolnienia go ze służby państwowej.

W 1884–90 mieszkał głównie w Kielcach. Prowadził wówczas – współpracując ze znanym geologiem i górnikiem J. Hemplem – prace górnicze na zlecenie ziemian, oraz studia geologiczne, zwłaszcza w kopalni siarki w Czarnkowych nad Nidą. Wiele podróżował po Królestwie Polskim i Rosji. Bywał w Petersburgu, gdzie w tamtejszym Tow. Mineralogicznym referował swe prace, m.in. *О состоіани жеlezной промышлєнности в Карстѣ Польском* (1886). W „Zapiskach” tego towarzystwa ogłosił artykuły: *Nieftanyje istoczники w Карстѣ Польском* (1880), *О находки епистомита в руднике в Чарнкowie* (1887), *О виwіанісїе* (1883). Pierwszy z nich to echa galicyjskiej „gorączki naftowej”. Z. sugerował potrzebę zbadania możliwości rozpoznania złoża wierceniami. Kolejne przyczynki dotyczyły osobliwości mineralogicznych, rzucając

wiele światła na genezę kopalin.

Oczyszczony z zarzutów w 1890 wrócił do służby państwowej, tym razem jako probierz, zrazu w Rydze, a później w Baku. W Baku Z., obok zajęć zawodowych, prowadził badania geologiczne, nastawione głównie na zwiększenie wydobycia ropy naftowej. Uzyskane wyniki referował na posiedzeniach organizacji technicznych i przyrodniczych. Zamieszczał artykuły w prasie miejscowej. Przede wszystkim ulepszył aparaturę wiertniczą. Tak np. udoskonalił przyrząd do pomiarów krzywizny otworów wiertniczych (zmodernizował używany wówczas aparat Fermentströma). Dzięki temu szybciej zapobiegano skrzywieniom otworów, co w konsekwencji eliminowano wiele awarii.

Kontynuował w okolicy Baku (zwłaszcza na półwyspie Apszekańskim i w pobliskich górach) swe geologiczne pasje badawcze, ustalając miejsca przypuszczalnych nagromadzeń w głębi ropy naftowej. Wyniki obserwacji Z. wskazywały na potrzebę sięgnięcia do nowych kolektorów, znajdujących się pod dnem Morza Kaspijskiego. W 1896 w miejscowym urzędzie górniczym Z. złożył projekt eksploatacji ropy wierceniami instalowanymi na specjalnych platformach nawodnych. Z uwagi na koszty projekt ten nie został zrealizowany. Z. wystąpił wówczas z sugestią wydobywania ropy z płytkich zatok, które należało zasypać i w takich miejscach prowadzić wiercenia metodą naziemną. Ten projekt, z uwagi na brak środków, nie został podjęty. Nie uznano go jednak za nierealny. Dlatego Z. przydzielono działki do prowadzenia eksperymentów. To z tych działek, już po jego śmierci, wydobyto znaczne ilości ropy naftowej.

W okresie pracy w Baku Z. ogłosił *О месторождениях на Аpszekańском полуострове и вние его приделов, в котрых следованобы образоват участки под разведку нефти, на основани высочайшого утверждения 14 мая 1900 г., вриемных правот* (1900). W pracy tej przedstawił swoje obserwacje, także dotyczące miejsc eksploatacji w płytkich zatokach. Ich zastosowanie w praktyce podjęto po kilkunastu latach.

Informację o ulepszonym aparacie do mierzenia krzywizn otworów wiertniczych Z. zamieścił w artykule: *Soobszczenije na zasiedaniu czlenow Bokinskogo Otdielenija Impieratorskogo Russkogo Tiechniczeskogo obszczestwa po apparacie dla izierienija kriwizn* (1893). Szczegółowa kwerenda prasy rosyjskiej z przeł. XIX i XX w. z pewnością pozwoli lepiej poznać Z. jako geologa naftowego i wiertnika.

W testamencie Z. zapisał dochody z własnych działek na rzecz rosyjskich i polskich instytucji społecznych, zwłaszcza Kasie im. Józefa Mianowskiego (z tego tytułu jej wpływy przed I wojną światową wyniosły 1,4 mln rubli) oraz bibliotecę miejskiej w Kielcach.

W zakładach naftowych w Płocku wystawiono okazały pomnik Z. W Woli Kiełpińskiej znajduje się tablica o treści: „W hołdzie Witoldowi Leonowi Julianowi Zglenickiemu 1850–1904 nafciarzowi, geologowi, filantropowi, patronowi Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Woli Kiełpińskiej. Dar Ambasady Republiki Azejberdżanu w Polsce za wkład w rozwój przemysłu naftowego w Azerbejdżanie”.

SBTP (Z.J. Wójcik); SPPT (Z.J. Wójcik); Fleszarowa.

A.J. Chodubski: *Górnik, geolog Witold Zglenicki (1850–1904)* „Polski Nobel”, Płock 2011; „Rurociągi” 2012, nr 2.

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)